

דפי עיון

במפרשים

"ליתודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:

אורה - זו תורה.

וכך הוא אומר:

"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה

משואות-יצחק

יו"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858, ד.ג. שדה-גת * טל': 08-8581440 * פקס: 08-8503835

שנת תשס"ח

פרשת אחרי מות

א. כלי יקר.

פרק טז' פסוק א':

[א] וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֶהֱרֹן וְגו', וַיֹּאמֶר ה' אֶל

מֹשֶׁה וְגו'. וְקָשָׁה, אִם כֵּן דְּבוּר רֵאשׁוֹן לְהִיכֵן אֲזוּל, כִּי לֹא נִזְכָּר בּוֹ שׁוֹם צְוִי וְלֹא שׁוֹם הוֹדְעַת דְּבָרִים. וְיֵמָּה שֶׁפִּרְשׁ רַש"י מְשַׁל לְחוֹלָה וְכו', אֵינּוּ מִתְיָשָׁב, כִּי בְּפִסּוּק רֵאשׁוֹן לֹא נִזְכָּר שׁוֹם צְוִי. וְנוֹכַח לומר שְׁאַרְבַּע מְלוֹת אֵלוּ, "בְּקִרְבָּתָם לִפְנֵי ה' וַיָּמָתוּ", אֵינָם מְאָמַר הַכְּתוּב לָנוּ, אֲלֵא הַקֶּב"ה דִּבֶּר אֶל מֹשֶׁה אַרְבַּע מְלוֹת אֵלוּ, וְזֶהוּ נִסַּח דְּבוּר רֵאשׁוֹן, כִּי רָצָה ה' לְהוֹדִיעַ לְמֹשֶׁה מִצַּד אֵיזוֹ עוֹן מָתוֹ שְׁנֵי בְנֵי אֶהֱרֹן. וְעַל כֵּן הִזְכִּיר בּוֹ דְּבוּר קָשָׁה, כִּי הוּא מֵדַת הַדִּין. וְאַחַר כֵּן אָמַר הַנִּמְשָׁף מֵהוֹדְעָה זוֹ, לְהַזְהִיר אֶת אֶהֱרֹן שֶׁלֹּא יִהְיֶה נִכְוֶה בְּגַחְלָתוֹ, עַל כֵּן נֹאמַר "וַיֹּאמֶר", אֲמִירָה רַבָּה.

וּבְאֹר הָעֵינָן, שֶׁבְּנֵי אֶהֱרֹן הָיוּ רְאוּיִין לְשִׁלְיחוֹת יָד עַל 'וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ וַיַּחֲזוּ אֶת אֱלֹהִים' (עֵיין שְׁמוֹת כד,יא), שֶׁהִסְתַּכְּלוּ בְּשִׁכְנֵיהָ מִתּוֹךְ לֵב גֵּס שֶׁל מֵאֲכָל וּמִשְׁתָּה, וְהִמְתִּין לָהֶם הַקֶּב"ה כְּדֵי שֶׁלֹּא לְעַרְבֵב שְׂמֵחַת הַתּוֹרָה. וְכַנְגֵּד זֶה בָּא צְוִי זֶה לְאֶהֱרֹן, שֶׁאֵל יָבֵא אֶל הַקֶּדֶשׁ בְּכָל יוֹם שֵׁישׁ בּוֹ אֲכִילָה וּשְׂתִיָּה, כִּי אִם בְּיוֹם כְּפוּר, "יוֹם

עֲנוֹת אָדָם נִפְשׁוֹ" (ישעיה נח,ה), כִּי אֲזוּ הוּא בָּא בְּהִכְנָעָה לִפְנֵי בּוֹרְאוֹ. עַל כֵּן הִצִּיעַ הַקֶּב"ה לְמֹשֶׁה הַקֶּדְמָה זוֹ, וְהוֹדִיעַ לוֹ תַּחְלָה סִבַּת מִיתַת בְּנֵי אֶהֱרֹן בְּדְבוּר רֵאשׁוֹן, כְּדֵי לומר לוֹ בְּאֲמִירָה שְׁנֵיָה הַצְּוִי: "וְאֵל יָבֵא בְּכָל עֵת אֶל הַקֶּדֶשׁ", וְזֶה נִסַּח דְּבוּר רֵאשׁוֹן שֶׁאָמַר ה' יַחְבְּרֵךְ וַיַּתְעֲלֶה לְמֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֶהֱרֹן, וְיֵמָּה הַדְּבוּר? "בְּקִרְבָּתָם לִפְנֵי ה' וַיָּמָתוּ", הוֹדִיעַו שֶׁלְּכַף מָתוֹ, לְפִי שֶׁנִּתְקַרְבוּ אֶל ה' שֶׁלֹּא בְּזִמְן הָרְאוּי, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב: "וַיַּחֲזוּ אֶת אֱלֹהִים". וְאִם תֹּאמַר, הֲיָה לוֹ לומר 'בְּקִרְבָּתָם לִפְנֵי', או 'אֵלֵי'? מְצִינוּ דְּגַמְתּוֹ, כְּמוֹ שֶׁפִּרְשׁ רַש"י פְּרַשְׁת וַיִּרְא בְּפִסּוּק "וְה' הִמְטִיר עַל סֹדֶם" וְגו', "מֵאֵת ה' וְגו'" (בראשית יט,כד). וְיֵמָּה שֶׁכְּתוּב "וַיָּמָתוּ", הֲיָה לוֹ לומר: 'מָתוֹ', מְצִינוּ דְּגַמְתּוֹ: "וַיֹּאשֶׁר לֹא שֵׁם לְבוֹ אֶל דְּבַר ה' וַיַּעֲזוּב" וְגו' (שְׁמוֹת ט,כא), 'עֲזוּב' מִבְּעֵי לֵיָהּ. וְכִנּוּהַ מִתְרַץ יְתוּר לְשׁוֹן שֶׁל "וַיָּמָתוּ", שֶׁהָרִי כָּבֵד נֹאמַר "אַחֲרֵי מוֹת", לְפִי שֶׁהָרֵאשׁוֹן - מְאָמַר הַכְּתוּב לָנוּ, וְהַשְּׁנֵי - דְּבוּר ה' לְמֹשֶׁה.

אלות

1. קטע הראשון מצלה כרסנו כמה אלות, התוכל אמותן ולהסבירן?
2. מה זה: "ראוין לפחות יד"?
3. מתי ולמה נכנס הכהן הכדוף אל הקודש?
4. דיבור ראשון ואמירה שניה, מה נאמר ולמה נאמרו הדברים כק?
5. כרסנו מסביר כמה תופעות לשוניות, התוכל להסבירן?

* * *

2/100

אחרי מות

וזה היא דמות ישראל, כפי שהיא נראית בקרבנות המוספים: הכלל (פר אחד) וכל היחידים (פרים שנים) נקראים לעבודה פעילה במלאכת ה' עלי אדמות (הוא שנאמר בתפילת המוסף: „וקרבנתנו מלכנו לעבודתך“); לפיכך דמותו הלאומית בולטת: כאיל הוא עובר לפני עדר העמים, הרועים תחת שבט ה'; ולפיכך קירבת הברית של רועהו היחיד טבועה בגורלו: שבעת כבשים (הוא שנאמר בתפילת המוסף: „ושמך הגדול והקדוש עלינו קראת“).

שבעת כבשים, איל, פר ואף פרים — הנה זו החתימה, שה' חתם בה את ישראל בספר תולדות האדם, לפי גורלו ותפקיד חייו. פר ואף פרים, איל אחד, שבעת כבשים — הנה זו החתימה, שישראל יצייר בה את תמונת חייו, לפי תפקידו וגורלו הלאומי. לאותו תפקיד ולאותו גורל הוא ימסור את נפשו — ויבטא כן בעולה. אולם בזוכרו את תפקידו וייעודו הלאומי הוא יידע גם זאת: ה' בעצמו העיד בתורתו על אותו תפקיד וייעוד; והתורה היא הקשר היחיד בין ה' לבין ישראל; משום כך בנה לה את מקדש ה'; והיא קנה-מידה יחיד בכל עת למילוי תפקידו לפני ה'. ועתה בזוכרו את תפקידו לפני ה' הוא ישאל ויבחן את נפשו: שמא נתפס שלא מדעת בכבלי טומאה חושנית; שמא גפל ממרום הפיסגה הטהורה, שמקדש התורה קוראו אליה בכל עת! לפיכך משהביא בשמחה את עולת ייעודו הלאומי, יחדש גם את נדר החטאת לקראת העתיד: בעוז רוח של שעיר יתנגד לכל פיתוי פנימי וחיצוני; לא יתן להורידו מפיסגת המזבח של ייעודו — בגורלו ובחייו. ולפיכך אף-על-פי שחטאת קודמת בדרך כלל לעולה, הרי בקרבן המוסף העולות קודמות (עי' זבחים צ ע"ב); כי החטאת היא תוצאה של חידוש תודעת ישראל.

אלול

1. קרא את הפסוק שנית, מה מביא את כרשננו להצלות כאן את הסקתו על צניין בקרבנות כאלף?
2. הכל אלו אלו, איך הוא מסביר זאת ולמה זה נחוצ?
3. התוכף ללכת בעקבות כרשננו ולהסביר דבריו על הנהגה והנהגות בקרבנות האופייניות כאן?
4. מה הביא את השעיר ואיך כרשננו כותרה?
5. בצע מה רוצה כרשננו ללמדנו בכל זה?

* * *

ד) פתנת בד קדש. טעם אומרו קדש בפתנת ולא הספיק במה שגמר אמר בגדי קדש הם. אולי שחש הפתוי שידון אדם בדעתו שלא צנה ה' לעשות משל קדש אלא ג' הפגדים חוץ מן הפתנת, כי הפתנת הוא מלבוש המתחייב לכל אדם ללבש ויהיה משלו ועל הג'

ג. אור החיים .

פרק טז' פסוק ד':

2/1

הוא שאמר בגדי קדש שהם בגדים שיכולים להיות לצד כבוד משרתי עליון, לזה אמר פתנת בד וגו' שגם היא קדש. וכדי שלא תחשב כי דוקא פתנת חקק ה' שתהיה של קדש לזה חזר ואמר בגדי קדש הם כלם יחד. עוד נראה לומר כי מתכונן לומר ב' דברים, הא' שהבד שיעשו ממנו הפתנת יהיה של קדש, והוא הדין לשאר בגדים, והודיע הפתוב המשפט במזדמן ראשון, וענין ב' הוא שגם מעשה הבגדים יהיה של קדש, והוא מה שאמר אמר בגדי קדש הם: עוד נראה כי מתכונן באומרו בגדי קדש הם, לבל יראה הדבר שהוא חוץ מהמוסר כי עבד מלך שהוא הפהן אשר פארו ה' וכבודו במלבושי כבוד דכתיב (תצוה כ"ח ב') לכבוד ולתפארת ובעת אשר יתעלה לשרות גדול כזה יאמר אליו הורד עדיך מעליך, לזה אמר בגדי קדש הם פרוש בגדים הראויים לקדש הם ולא אחרים, והטעם כי הבגדים המפארים ההם יש בהם דברים בגו כמאמרם ז"ל (ויק"ר פכ"א, ר"ה כ"ו) אין קטגור נעשה סגור. או ירמוז טעם (משלי כ"ה) אל תתהדר לפני מלך אדוננו ב"ה קדוש ונורא שמו, והוא אומרו בגדי קדש הם פרוש שבהם ראוי להשתמש בקדש קדשים אשר חונה שם האלהים. ורז"ל אמרו קדש ילבש שיהיו של קדש, פרוש כל הד' גלמדים מכתנת שיהיו של קדש וחזר לומר בגדי קדש הם דרשו ז"ל (תו"כ) שקבא ללמד על כל בגדי כהנה שיהיו של קדש, ואלו ואלו דברי אלהים חיים:

אלות

1. מה הקושי בפסוק שפרשנו מנסה להסבירו?
2. מה יכול היה אדם לחשוב - לדעתו - ואל כן מה הציווי?
3. מה הם שני הדברים אליהם התכוון הפסוק?
4. מה הביעה עם הצורק להדגיש כי הבגדים הנם כדרי קודש?
5. איך ניתן לפרש זאת בכמה אופנים שכולם נראים לפרשנו?

* * *